

KAAKKOIS-SUOMEN VESIENHOIDON JA MERENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika: 31.10.2016 kello 9.30–14:15

Paikka: Kouvola, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Iso kokoushuone

Läsnä:

Leena Gunnar	Kaakkois-Suomen ELY-keskus
Visa Niittyniemi	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Mika Leino	Metsäteollisuus ry (Etelä-Karjala)
Minna Maunus-Tiihonen	Metsäteollisuus ry (Etelä-Karjala)
Heini Kukkonen	Metsäteollisuus ry (Kymenlaakso)
Päivi Hyvärinen	Metsäteollisuus ry (Kymenlaakso)
Aarno Karels	Etelä-Karjalan kalatalouskeskus ry
Martti Puska	Kymenlaakson kalatalouskeskus
Teemu Tast	Etelä-Suomen Merikalastajain Liitto
Helena Kaittola	Kunnat, pohjoinen Etelä-Karjala (Imatran seudun ympäristötoimi)
Anna-Maija Wikström	Kunnat, pohjoinen Etelä-Karjala (Imatran seudun ympäristötoimi)
Minna Korttinen	Kunnat, eteläinen Etelä-Karjala (Lappeenrannan kaupungin ympäristötoimi)
Marleena Naukkarinen	Kunnat, pohjoinen Kymenlaakso (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut)
Kirsi Seppälä	Kunnat, eteläinen Kymenlaakso (Haminan ympäristötoimi)
Anna-Riikka Karhunen	Kymenlaakson liitto
Matti Vaittinen	Saimaan Vesi ja Ympäristötutkimus Oy
Janne Raunio	Kymijoen vesi ja ympäristö ry
Hannu Ripatti	MTK Metsälinja
Eeva Saarikorpi	MTK Kaakkois-Suomi
Riku Rinnekangas	SLL Kymenlaakson piiri ry
Jorma Kervinen	SLL Kymenlaakson piiri ry
Seppo Ollikainen	Suomen metsäkeskus
Jani Väkevä	Vesihuoltolaitokset, Kymenlaakso
Timo Kyntäjä	Vesihuoltolaitokset, Kymenlaakso
Jukka Muotka	Energiateollisuus, Etelä-Karjala
Jari Kottonen	Energiateollisuus, Kymenlaakso
Heli Kivisaari	Bioenergia ry
Saana Vuorinen	Suomen satamaliitto
Maiju Lanki	Metsähallitus
Taina Ihaksi	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Jyrki Pitkänen	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue
Tiina Ahokas	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Vesa Vanninen	Varsinais-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue
Heidi Rautanen	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Marja Kauppi	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Jouni Törrönen	Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue

1. Korkeakosken kalatien esittely (videoesitys)

Tilaisuuden alussa Visa Niittyniemi toivotti osallistujat tervetulleiksi tilaisuuteen ja esitteli Kymijoen Korkeakoskelle valmistuneen kalatien suunnittelun ja rakentamisen vaiheita sekä niissä esiintyneitä haasteita. Taustaksi katsottiin kalatien rakentamisesta tehty video sekä videotallenne säännöstelypadolta, jossa näkyi nousukaloja. Kalatien ohella keskusteltiin Kymijoella toteutettavista koskikunnostuksista.

2. Kokouksen avaus ja ajankohtaista ympäristöhallinnosta

Leena Gunnar avasi varsinaisen kokouksen ja toivotti vesien ja merenhoidon uuden yhteistyöryhmän jäsenet ja varajäsenet tervetulleiksi. Hän painotti yhteisen sitoutumisen tärkeyttä vesienhoidon tavoitteiden ja niiden edellyttämien toimenpiteiden toteuttamisessa.

Leena kertoi hallituksen kärkihankkeen – Aluehallintouudistuksen – valmistelusta ja nykyvaiheesta. Uusien maakuntien (18 kpl) ja uuden valtakunnallisen keskusviraston on määrä aloittaa toimintansa vuoden 2019 alussa.

Kaakkois-Suomen alue jakautuu maakuntahallintouudistuksessa Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntiin, joihin siirtyy sekä nykyisten maakuntaliittojen tehtävät, useita tehtäväalueita ELY-keskuksesta (mm. alueiden käyttö, vesien ja merenhoito sekä MMM:n linjauksen mukaan myös pääosa vesivaratehtävistä) että eräitä kuntien tehtäviä. Vastaavasti ympäristölupien valvontatehtävät, luonnonsuojelu ja ympäristönsuojelu siirtyvät valtion lupa- ja valvontavirastoon (työnimi: ”Luova”).

Kaakkois-Suomen ELYn nykyisistä tehtävistä karkeasti puolet siirtyy valtion keskusvirastoon ja puolet maakuntiin. Vastaavasti ELYstä maakuntiin siirtyvät tehtävät jakautuvat Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson välille, mutta todennäköisesti osaa tehtävistä on järkevää hoitaa maakuntajakoa keskitetymin.

Leena esitteli myös kaavaillun valtakunnallisen vesien- ja merenhoidon organisoinnin, jossa vesienhoito ja merenhoito on aiempaa tiiviimmin sidottu toisiinsa ja päällekkäisiä rakenteita on karsittu.

3. Vesien- ja merenhoidon suunnittelu – mistä olikaan kyse?

Taina Ihaksi esitteli vesien- ja merenhoidon suunnittelun taustaa, säädöspohjaa ja tiiviissä esityksessä sivuttiin seuraavia pääkohtia:

- Yleistä vesienhoidosta
- Vesienhoidon tavoitteet
- Vesien- ja merenhoito verkossa (www.ymparisto.fi/vaikutavesiin; vesikartta: <http://paikkatieto.ymparisto.fi/vesikartta>)

Vesienhoitosuunnitelmat hyväksytään valtioneuvostossa, toimenpideohjelmat toimivat tausta-asiakirjoina. Tavoitteena pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen ja ylläpitäminen. Säädöspohja: http://www.ym.fi/fi-FI/Luonto/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Vesien_ja_merensuojelun_lainsaadanto.

Vesienhoitosuunnitelma tulee ottaa huomioon mm. ympäristölupapäätöksissä, mutta suunnitelmat eivät sido suoraan esim. yksittäistä toiminnanharjoittajaa (tavoitteet ja aikataulut ovat kuitenkin sitovia ja koskevat jokaista pinta- ja pohjavesimuodostumaa).

Nykyiset hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat ulottuvat vuoden 2021 loppuun. Seuraavat vesienhoitosuunnitelmat tulevat hyväksyttäväksi vuonna 2021 lopulla ja kattavat vuodet 2022–2027.

Direktiivin uudistaminen on kuitenkin käynnissä – komission esitys muutoksiksi valmistuu vuonna 2019.

Taina Ihaksi esitteli vesien- ja merenhoidon keskeiset tehtävät vuosille 2016–2018:

- Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman toimeenpano painopisteenä
 - Vesien tilan seuranta jatkuu seurantaohjelmien mukaisesti, mutta seurantaohjelmiin tehdään tarvittavat tarkistukset.

- Vesimuodostumien rajausta ja tyypittelyä: rajaukset ja tyypittely pidetään pääsääntöisesti ennallaan, yksittäiset muutokset ja lisäykset ovat mahdollisia – Kaakkois-Suomessa työ on kesken, mutta ainakin muutamia taimenpuroja on aikomus ottaa mukaan. Lisäksi Kivijärvi jaetaan mahdollisesti kahdeksi vesimuodostumaksi.
 - Paineiden tarkistus (kuormitus, rakentaminen ja muut paineet)
- Merenhoidon ympäristötavoitteiden tarkistaminen
- Meren tila-arvio
 - Indikaattorit ja hyvän tilan raja-arvot, tietojen kokoaminen, tilanarviointityökalujen ja tilan arvioinnin kehittäminen
- Merenhoidon 1. kuuleminen ja vesienhoidon yhdistetty 1. ja 2. kuuleminen talvella 2017–2018
- Pinta- ja pohjavesien tilan luokittelu 2018

Taina Ihaksi esitteli Kaakkois-Suomen aluetta koskevat vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2016–2021: Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman, Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman sekä hieman tarkemmin Kaakkois-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman sisältöä. Asiakirjat löytyvät vesienhoitoaluekohtaisesti täältä: <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vaikuta-vesienhoitoon-merenhoitoon-ja-tu%2831007%29> alakohdasta ”Vesienhoito” → ”Vuoksi/Kymijoki-Suomenlahti”.

Pohjavesien osalta esiteltiin riskialueet ja selvityskohteet. Kemiallinen ja määrällinen tila on arvioitu vain riskipohjavesialueiden osalta.

Keskustelussa esiin nousseita aiheita:

- Jokien morfologinen seuranta: Jokiuoman rakenteeseen, sen kulkuun ja esim. liettymiseen liittyvä seuranta on yksi direktiivin edellyttämä vesien tilaan liittyvä kriteeri, jonka puutteesta EU-komissio on Suomea muistuttanut. Todettiin, että Suomessa ei sitä ole otettu mukaan seurantaohjelmaan sen työläyden ja sopivien menetelmien puuttuessa.
- Turvetuotanto rannikon pienten jokien valuma-alueella: Huoli Summanjoen alueen turvetuotannosta ja jatkossa mahdollisista uusista alueista Vehkajoen alueella nousi keskusteluun erityisesti jokien kalastollisen kehittämisen kannalta. Joet ovat nykyisin tärkeitä lisääntymisalueita uhanalaiselle meritaimenelle ja niillä tehtävät kunnostukset ja nousuesteiden poistot lisäävät jokien kalataloudellista arvoa edelleen.
- Tyypittelyn tarkistukset: Valtakunnallisesti on ohjeistettu, että järvien ja jokien tyypittelyyn ei vesienhoidon alkavalla kierroksella tulisi puuttua. Kaakkois-Suomen järvillä humus aiheuttaa ongelmaa luontaisen tyyppin määrittelylle ja sitä kautta myös vaikeuttaa vesien ekologisen tilan arviointia, kun mm. maankäytön muutokset ovat pääsääntöisesti lisänneet vesien humuspitoisuutta. Lisäksi on todettu, että ilmastonmuutoksella ja toisaalta ilmapäästöjen ja sen kautta happaman laskeuman vähentymisellä on ollut mitä ilmeisimmät vaikutukset vesistöjen humuspitoisuuden lisääntymiseen koko pohjoisella pallonpuoliskolla. Toisaalta myös puutteellinen seuranta-aineisto voi aiheuttaa tulkintavaikeuksia pienillä järvillä. Vastaavasti Salpausselän eteläpuoleisilla, rannikkoalueen joissa maaperä on mosaiikkimaisempaa kuin muualla ja siten jokimuodostuman sisällä voi olla sekä merkittävässä määrin turvemaa-aluetta, kangasmaata että jokivarsilla vedenlaatuun vaikuttavaa savikkoja. Nämä ”sekatyyppit” aiheuttavat haastetta tila-arvioihin.
- Kymijoen pohjasedimenttien haitalliset aineet ja tilan kehittyminen: Vedenlaadullisesti ja myös biologisten mittareiden osalta Kymijoki on elpynyt hyvää tilaa kuvaavalle tasolle, mutta sedimenttien sisältämien haitallisten aineiden (elohopea ja PCCD/F) takia jokea ei voi luokitella ekologisesti hyvään tilaan. Kymijoen pohjan todettiin olevan ”laikuttaisesti likaantunut” ja niilläkin alueilla pahimmin likaantuneet kerrostumat ovat peittyneet puhtaammilla kerroksilla. Kymijoen pohjien kunnostuksesta on tehty YVA,

mutta riskiarvion ja tehdyn kuulemisen perusteella likaantuneet pohjasedimentit päätettiin jättää koskematta. Merenhoidon toimenpideohjelmassa Kymijokea koskevana toimenpiteenä on kuitenkin haitallisten aineiden kulkeutumisen seuranta, josta on vast'ikään teetetty seurantaohjelma.

- Toimenpiteiden vaikuttavuudesta tila-arvioon: Keskusteltiin Kymijoki-tapauksen ohella Euroopassakin todetusta tilanteesta, jossa jokialueilla on toteutettu tilaa parantavia toimenpiteitä, mutta niillä ei ole ollut vaikutusta ekologiseen tilaluokkaan. Koettiin ongelmallisena se, ettei vedenlaadun paraneminen näy lopullisessa luokassa, koska siinä huomioidaan myös muut tekijät. Toisaalta todettiin että Kaakkois-Suomen toimenpideohjelmaan on syytä jatkossakin sisällyttää myös fysikaalis-kemiallista tilaa ja muita osamuuttujia kuvaavat kartat, eikä vain lopullista ekologisen tilan karttaa.

4. Yhteistyöryhmän esittäytyminen ja tehtävät

Eri intressitahoilta oli aiemmin pyydetty nimeämisiä Kaakkois-Suomen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmään vuosille 2016–2018. Kaakkois-Suomen ELY on nimennyt yhteistyöryhmän ehdotusten perusteella.

Kokouksen osallistujat esittäytyivät sekä merkitsivät tai tarvittaessa korjasivat yhteystietonsa kiertävään osallistujalistaan.

Taina Ihaksi esitteli Kaakkois-Suomen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmän tehtävät:

- tehdä Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle ehdotuksia vesienhoidon tavoitteista;
- seurata, arvioida ja ennakoida vesien käyttöä, suojelua ja tilaa sekä näiden kehitystä alueella;
- käsitellä osaltaan Vuoksen ja Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaa sekä Kaakkois-Suomen alueen toimenpideohjelmaa varten laaditut selvitykset sekä ottaa niihin kantaa;
- osallistua valtioneuvoston 3.12.2015 vahvistaman Vuoksen ja Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman toimeenpanon ohjaukseen Kaakkois-Suomen alueella

Yhteistyöryhmän työssä keskitytään vuosina 2016–2018 jo hyväksytyn vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman toimeenpanoon. Lisäksi yhteistyöryhmällä on keskeinen rooli seuraavan suunnittelukauden eli vuoteen 2027 ulottuvien vesienhoitosuunnitelmien valmistelussa.

Merenhoito

Valtakunnallinen (osin kansainvälinen, HELCOM jne.) suunnitteluprosessi, josta vastaa YM. Mukana ovat MMM, LVM ja lukuisia valtion virastoja ja laitoksia sekä rannikon ELY-keskukset, joista Varsinais-Suomen ELY-keskus toimii koordinoivana ELY-keskuksena.

Ajankohtaista merenhoidossa:

- Meren tilanarvio, hyvän tilan määritelmät ja ympäristötavoitteiden asettaminen 2016–2018
- Kuuleminen merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan päivityksestä on suunnitteilla järjestää 2017 lopussa.
- Toimeenpano on käynnistynyt vauhdilla ja useita toimenpideohjelmassa listattuja hankkeita on jo käynnissä.

5. Vesienhoidon kauden 2016–2021 toimenpiteiden käynnistäminen

Maatalous

Jyrki Pitkänen esitteli maataloudelle esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen edistymistä Kaakkois-Suomen alueella. Hän kuitenkin totesi, että raportointijärjestelmät ovat vielä kehitysvaiheessa ja raporttien tuottaminen järjestelmästä on vajavaista ja hankalaa.

Maaseutuohjelma ja ympäristökorvausjärjestelmä: Tuottajien sitoutuminen ympäristötukeen on ollut ennakko-odotuksia parempi ja korvauksiin varatut rahat loppuivat kesken. Tietyt toimenpiteet kiinnostivat erityisesti. Hankaluutena kuitenkin on aiempaa monimutkaisempi ja haastavampi järjestelmä.

Maataloutta rasittaa kannattavuuskriisi, mikä tuo epävarmuutta ja tuottajat vakavasti harkitsevat jatkamisen järkevyyttä. Peltojen P-luvut ovat laskeneet paikoin jopa tarpeettoman alas.

Pellonkäytön muutoksilla, kuten viljelykasvivalinnalla ja pellon muokkauksella on merkittävimmät vaikutukset vesiin. Viljanviljelypinta-ala on pysynyt varsin vakaana, mutta järjestelmä on johtanut muutoksiin kasvivalinnassa. Luonnonhaittakorvauksen käyttöönotto 2000-luvun alussa johti runsaampaa lannoitusta vaativan vehnän viljelyn lisääntymiseen, jolla on ollut haitallisia vaikutuksia vesiin. Kasvipeitteisyyden vähentyminen on osin tilastoharhaa, koska nurmialat ovat laskeneet mutta luonnonhoitopeltojen alat lisääntyneet. Suuri osa viljelijöistä on valinnut uuden järjestelmän mukaisen kasvipeitetoimenpiteen, jonka seurauksena vähintään 20% viljankasvialasta kasvipeitteistä. Todellisuudessa peitteisyys lähentelee 50%-tasoa ja talvisin kasvipeitteistä on jopa 70 %, kun mukaan lasketaan nurmet. Kasvipeitevaatimuksilla on toisaalta ollut myös negatiivisia vaikutuksia, sillä se on johtanut peittäusaineiden lisääntyvään käyttöön.

Uudella kaudella syysviljojen viljely ja kiinnostus suojavaikuteiden käyttöön on lisääntynyt. Suojavaikuteiden määrät ovat kolminkertaistuneet. Syynä saattaa olla se, että erillistä sopimusta ja suunnitelmaa ei enää tarvita.

Koulutus-, neuvonta- ja kehittämishankkeet: Hyvillä viljelymenetelmillä on vaikutusta kuormituksen vähentämiseen. Järjestelmään sisältyy koulutuspäivä ja nettitentti – Neuvo 2020 –toimenpide. Kaakkois-Suomen alueella on käynnistynyt useita maaseuturahaston tuella toimivia hankkeita (mm. PiSaRa, PuSa, järviruoko-hanke, ELINA ym.).

Keskustelussa nousivat esille maatalouden ojitusten / peruskuivatushankkeiden vesistövaikutukset. Todettiin kuitenkin, että kuivatus vaikuttaa maan rakenteeseen ja hyvää maan rakenne ehkäisee vesistöpäästöjä. Lisäksi todettiin kosteikkojen ja suojavaikuteiden kohdentamisen tärkeys vesistövaikutusten vähentämiseksi.

Lisäksi todettiin ettei ELYssä ole tehty ainakaan vielä analyysiä siitä, sijoittuvatko suojavaikuteet alueille joilla se olisi vesien tilan kannalta olennaisinta. Mitään erityisiä ohjauskeinoja suojavaikuteiden suuntaamiseen ei ELYllä ole muutoin kuin neuvonnan kautta ja tuet ovat ainakin tältä erää lopussa.

Metsätalous

Seppo Ollikainen esitteli metsätalouden näkymiä ja vesiensuojelutoimia Kaakkois-Suomessa. Taustaksi hän totesi, että Kaakkois-Suomessa on maan suurin metsäteollisuuskeskittymä. Raakapuun käyttö määrä noin 20 milj. m³/v, joka vastaa 31 prosenttia koko maan metsäteollisuuden raakapuun käytöstä. Tästä kuitenkin vain 4 milj. m³ saadaan Kaakkois-Suomen alueelta (lopun muualta Suomesta ja Venäjältä). Metsäteollisuuden investoinnit ovat kuitenkin kasvussa sekä tällä alueella että muualla Suomessa, mikä lisää raakapuun tarvetta. Nyt tiedossa olevien investointien raaka-aineen tarve on 10–12 miljoonaa kuutiota vuodesta 2017 eteenpäin. Varkauden ja Äänekosken tehtaiden investointien toteutuminen muuttaa myös puunhankinta-alueita. Tavoitteena on

nostaa hakkuumäärä Kaakkois-Suomessa alueellisen metsäohjelman mukaiselle tasolle (jopa 5 milj m^3/a –tasolle): uudistushakkuut 12 000 ha/a ja kasvatushakkuut 30 000 ha/a. Tämä edellyttää maanmuokkausta 8 000 ha/a, jossa pääasiallinen tapa on kuitenkin mätästys.

Erityisesti huomioitavaa metsätalouden vesiensuojelussa ovat turvemaiden ojitukset ja metsän uudistaminen, jotka aiheuttavat vesiensuojelullista riskiä. Tärkeää on ojitusten tarveharkinta suunnitteluvaiheessa ja eroosioherkkien alueiden huomioiminen. Vesiensuojelullisesti herkäät alueet huomioidaan suunnittelussa ja suojavyöhykkeiden käyttö vesistöjen varrella.

Keskustelussa nostettiin esiin ohjeistuksen, suunnittelun ja varsinkin oikeaoppisen toteutuksen tärkeys ojitushankkeissa ja hakkuissa sekä vesiensuojelurakenteiden ja suojavyöhykkeiden toteuttaminen.

Vesienhoidon toimenpideohjelmien laatimisvaiheessa toteutettua työpajatyypistä työskentelyä pidettiin hyödyllisenä. Metsäkeskuksen puolelta toivottiin metsäasioihin liittyvien yhteisten palaverien järjestämistä Metsäkeskuksen ja eri intressitahojen kanssa. Luonnonsuojelujärjestöt olivat kiinnostuneita osallistumaan ja tuomaan oman asiantuntemuksensa metsienhoidon kehittämiseen.

Todettiin myös, että metsäkonekuskien opastus on tärkeää, sillä käytännön toteutuksella työmailla on suuri vaikutus vesistövaikutusten ehkäisemisessä. Metsälannoitus on viime aikoina ollut vähäistä, mutta sillä voi olla paikallista vaikutusta vesiin.

Metsäteollisuus

Heini Kukkonen esitteli metsäteollisuuden toimia vesienhoidossa lähivuosille ja totesi, että Kymenlaakso ja Etelä-Karjala ovat jatkossakin metsäteollisuuden kannalta keskeisiä alueita ja laitoksilla on viime vuosina tehty merkittäviä investointeja.

Vesienhoidon kauden 2016–2021 teollisuuden toimenpiteet ovat päästöjen vähentäminen BAT-tasolle, häiriöiden ja onnettomuuksien estäminen ja hallinta sekä haitallisten aineiden hyvä hallinta.

Käytiin läpi Kaakkois-Suomen alueen tehtaiden lupatilanne ja laitoksilla esiintyneitä merkittäviä häiriötilanteita. Ympäristöriskien kartoitukset tyypillisesti päivitetty osaksi ympäristölupahakemusta ja onnettomuuksista/häiriöistä on opittu, minkä seurauksena vesistöön liittyvien poikkeustilanteiden määrä on merkittävästi vähentynyt. Toiveena on eri lupa- ja valvontaviranomaistahojen (AVI/Tukes/ELY) yhtenevät vaatimukset.

Vaarallisten ja haitallisten aineiden osalta kaikki laitokset tekevät EPRT-¹ tarkkailua. Lisäksi toiminnanharjoittajat ovat tehneet selvityksen ELY-keskukselle vesiympäristölle haitallisista ja vaarallisista aineista ja vastaavat tiedot on esitetty ympäristölupien tarkistamisen yhteydessä. Kymijoen ja sen edustan vesistö tarkkailuohjelmaa on vast'ikään päivitetty vaarallisten ja haitallisten aineiden osalta. Tarkkailussa mukana olevia aineita ei tällä hetkellä ole käytössä Kymijokivarren metsäteollisuuslaitoksissa tuotantokemikaaleina.

Vesienhoidon ohjauskeinoja teollisuudelle ovat:

- Vahvistetaan tiedonvaihtoa parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta ja varmistetaan BAT-päätelmien hyvä soveltaminen lupamenettelyssä sekä kannustetaan uusien tekniikoiden kehittämistä ja käyttöönottoa.

- Tunnistetaan vesiympäristölle haitallisten aineiden päästöt ja huuhtoutumat sekä vähennetään niitä ympäristölupamenettelyn avulla. Tehostetaan haitallisten aineiden tarkkailuja.
- Laaditaan ympäristöriskikartoituksia sekä riskienhallintasuunnitelmia onnettomuus- ja häiriötilanteiden varalle pienille ja keskisuurille teollisuusyrityksille mukaan lukien kemikaalien ja polttoaineiden varastointi.

Muut sektorit (yhdyskunnat ja haja-asutus, turvetuotanto, vesistökuunnostukset)

Taina Ihaksi esitteli tiivistetysti vesienhoidon toimenpiteitä muiden sektoreiden osalta.

Yhdyskunnat ja haja-asutus

Kymenlaakson puolella yhdyskuntien jätevesien käsittelyä on keskitetty siirtoviemärien rakentamisella kahteen uusittuun ja nykyaikaiseen ”keskuspuhdistamoon”, Kouvolan Mäkikylään ja Kotkan Mussaloon. Sippolan siirtoviemärin valmistuttua myös viimeinen ”pienpuhdistamo” jää muiden suljettujen puhdistamoiden tapaan (Nuutniemi, Halkoniemi, Huhdanniemi) ainoastaan ylivuotovesien käsittelylaitokseksi.

Etelä-Karjalan puolella jätevesien käsittely on hajautetumpaa, mutta useiden laitosten saneeraus tai sen suunnittelu on käynnissä. Suurin investointi on Lappeenrannan nykyisen Toikansuon puhdistamon korvaaminen uudella laitoksella. Sen purkuvesistönä tulee säilymään edelleen Rakkolanjoki, mutta puhdistustavoitteet tullevat olemaan tiukimmat Suomessa käytössä olevista laitoksista ja vesistöön johdetaan lisävetä.

Yhteinen haaste sekä Kymenlaakson että Etelä-Karjalan viemärlaitoksille on puhdistamoiden toimintaa haittaavien, viemäriverkostoon tulevien vuotovesien suuri määrä, jonka vähentäminen vaatii toimia.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä ohjaa hajajätevesiasetus, joka alun perin astui voimaan vuoden 2004 alussa ja jota on sen jälkeen kahdesti muutettu. Asetuksesta on ollut keväällä lausunnolla ympäristöministeriön ehdotus, jossa esitetään jätevesisääntelyn kohtuullistamista. Esityksen mukaan Enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä olevalla alueella ja vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella tulisi kiinteistökohtainen talousjätevesien käsittelyjärjestelmä muuttaa vastaamaan perustason (70% P, 30% N ja 80% org. aines) puhdistustasovaatimusta 31 lokakuuta 2019 mennessä. Esityksessä ehdotetaan, että muualla kuin edellä mainituilla alueilla perustason puhdistusvaatimus tulisi noudatettaviksi silloin, kun kiinteistöllä tehdään tietynlaisia korjaus- ja muutostöitä. Lisäksi kunta voi edelleen antaa perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jotka perustuvat paikallisiin ympäristöolosuhteisiin.

Turvetuotanto

Vesienhoidon toimenpideohjelmassa turvetuotantoa pyritään ohjaamaan sijainninohjauksella. Toimenpideohjelmassa on esitetty vesistövaikutusten kannalta herkäät alueet.

Kaakkois-Suomen alueella on tällä hetkellä 37 turvetuotantoaluetta, joilla on olemassa ympäristölupa. Vuonna 2014 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain muutoksen mukaan uusien turvetuotantoalueiden tulee hakea ympäristölupa koosta riippumatta. Vanhojen, kooltaan enintään 10 ha alueiden tulee hakea lupa syyskuuhun 2020 mennessä. Vanhojen, yli 10 ha turvetuotantoalueiden tulee hakea ympäristölupa heti, mikäli niillä ei sellaista vielä ole.

Ympäristöministeriö on velvoittanut ELY-keskukset kartoittamaan enintään 10 ha turvetuotantoalueet, jotka sijaitsevat turvetuotannon kuormitukselle herkkien vesistöjen valuma-alueilla (mm. Natura-vesistöt, vaelluskalavesistöt, vesienhoidossa turvetuotannon kuormitukselle herkiksi määritellyt vesistöt ja vesistöt joihin kohdistuu useiden turvetuotantoalueiden kuormitus). Kartoitus on tehtävä ennen vuoden 2017 tuotantokautta. Herkillä alueilla sijaitsevista kohteista arvioidaan niiden aiheuttamaa ympäristön pilaantumisen riskiä sekä tarvetta valvontatoimille jo ennen ympäristöluvan hakemisen määräaikaan 1.9.2020 mennessä. Kaakkois-Suomessa kartoitus on jo tehty ja löytyneiden toiminnassa olevien enintään 10 ha soiden aiheuttamaa ympäristön pilaumisriskiä arvioidaan toiminnanharjoittajien haastattelujen ja tarvittaessa maastotarkastusten perusteella.

Aluehallintoviraston, VaHO:n ja KHO:n viimeaikaiset linjaukset luvan myöntämiseksi näyttävät tiukentuneen, kun vesienhoitosuunnitelmien painoarvo on mm. EU-tuomioistuimen Weser-päätöksen tulkinnan myötä lisääntynyt. Weser-päätöksessä katsottiin että vain yhden vesienhoidossa mukana olevan, vesistön tilaa kuvaavan mittarin, kuten pohjaeläimistön tai kalaston tilaluokan heikkeminen on ristiriidassa vesienhoidon tilatavoitteiden kanssa, eikä toiminnalle voida myöntää lupaa ellei vaikutusta saada jollakin tavoin (sijaintia muuttamalla tai järjestelmiä tehostamalla) estettyä (ns. "one out all out" – periaate). Eräissä tapauksissa BAT-tason on todettu olevan riittämätön turvaamaan vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen ja lupa on siten evätty.

Kunnostus, säännöstely ja vesirakentaminen

Kaakkois-Suomen alueella on viime vuosina ollut suunnitteilla ja toteutuksessa useita kalataloudellisia kunnostushankkeita, joihin on sisältynyt Kymenlaakson puolella kalateiden rakentamista ja elinympäristökunnostuksia mm. Kymijoella, Summanjoella, Vehkajoella ja Virojoella. Vastaavia hankkeita on ollut mm. Hiitolan-Kokkolanjoella, Vuoksella (Kaupunkipuro ja Voimanpuro), Tervajoella, Urpalanjoen alaosalla ja Vaalimaanjoen alaosalla.

Valtion rahoitusta vesistöjen hoitoon on periaatteessa tarjolla useasta lähteestä. MMM:n hallinnonalalla Maaseudun kehittämisrahaa (MAKERA) on vuodelle 2016 ollut 2,5 milj.€ ja Maaseutuviraston Maaseuturahastossa 8 milj.€.

Ympäristöministeriön hallinnonalan harkinnanvaraisten avustusten hakuaika mm. vesistökuunnostushankkeisiin on parhaillaan käynnissä (17.10.–30.11.2016), mutta rajoituksena on mm. 50 % omavastuuosuus, johon voidaan sisällyttää talkootyötä.

Hallituksen kärkihankkeena vuosille 2016–2018 on valtion rahoitusta varattu vuodelle 2017 2 milj.€ ja vuodelle 1,5 milj.€.

Heidi Rautanen esitteli pohjavesialueille esitettyjä toimenpiteitä, jotka Kaakkois-Suomessa painottuvat seuraavasti:

- Liikenteen alueiden pohjavesivaikutusten seuranta (kloridiseuranta 23 riskipohjavesialueella tai selvityskohteella, lentokenttien pohjavesiseuranta - Utti ja Huhtiniemi A)
- Tiealueiden pohjavesisuojausten rakentaminen ja vaihtoehtojen liukkaudentorjunta-aineiden käyttöön siirtyminen (rakennettuja pohjavesisuojuuksia n. 40 km). Uusia suojuuksia valmistunut Utin (syksy 2016) ja Taavetin (2017?) pohjavesialueille.
- Pilaantumisen alueiden tutkiminen sekä riskinarviointi, kunnostussuunnittelu ja kunnostus (mm. ampumaratoja, kaatopaikkoja, lopetettuja jakeluasemia, liutinpilaantumia) etenee ja vuosille 2016–2021 esitettyjä toimenpiteitä on osittain jo toteutunutkin

- Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat (suojelusuunnitelmia valmistunut v.2016 Savitaipaleella, Parikkalassa, Ruokolahdella ja Rautjärvellä sekä parhaillaan valmisteilla (valmis v.2017) Luumäellä ja Taipalsaarella) sekä suunnitelmien seurantaryhmiä perustettu (Imatra, Kouvola, Iitti, Lappeenranta, Parikkala, Rautjärvi ja Ruokolahti)
- Pohjavesiselvitykset (Laikon pohjavesialueen rakenneselvitys tekeillä)
- Muut toimenpiteet (yhdyskuntien viemärirakenteiden kunnon tarkastukset ja pienteollisuuden ym. valvontatoimet)

Arvottamiskyselytutkimuksen tulokset - Asukkaiden halu turvata Lappeenrannan pohjavesien hyvä tila:

- Tutkimus toteutettiin YM:n ja MMM:n rahoittamassa VEARME-hankkeessa, jonka tavoitteena oli arvottamismenetelmiä soveltaen arvioida vesivarojen hallinnan ja vesien hoidon rahamääräisiä hyötyjä
- Tavoitteena kerätä tietoa asukkaiden mielipiteistä pohjavesien tilan parantamisesta ja turvaamisesta
- kartoittaa asukkaiden halukkuutta osallistua pohjaveden suojelukustannuksiin omakohtaisesti
- tiedottaa ja tukea vesienhoidon (2016-2021) valtakunnallista kuulemistä

Tulosten perusteella lappeenrantalaiset voisivat olla valmiita maksamaan yhteensä 4-7 milj. euroa kolmannella suunnittelukaudella (0,7-1,2 milj.€/v).

- Pohjavesitiedottamisen lisäämiselle on tarvetta
- Mahdollisuuksia uusien, pohjavedensuojeluun tähtäävien rahoitusvaihtoehtojen kehittämiseksi tulisi pohtia

Raportti löytyy netistä: <http://www.ymparisto.fi/vesienhoito> > Vesienhoitoalueet > Vuoksi > Vesienhoitosuunnitelma ja taustaselvitykset > Asukkaiden halu turvata Lappeenrannan pohjavesien hyvä tila – kyselytutkimuksen tulokset

6. Pohjavesialueiden rajausten tarkistus ja luokkauudistus

Pohjavesialueet tarkistetaan ja luokitellaan uudelleen vuoden 2019 loppuun mennessä

- Perustuu 1.2.2015 voimaan tulleeseen lakimuutokseen (1263/2014), jolla vesien ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin lisättiin uusi 2a luku, joka koskee pohjavesialueita
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus luokittelee pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella:
 - **1-luokkaan** vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesialueen, jonka vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 kuutiometriä vuorokaudessa tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin
 - **2-luokkaan** muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen, joka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuu 1 kohdassa tarkoitettuun käyttöön.
 - Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus luokittelee lisäksi **E-luokkaan** pohjavesialueen, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (=> 1E, 2E ja E).
 - aiempi III-luokka poistuu.
- Ympäristöministeriöllä on tarkoitus ohjata kartoitus- ja luokitustoimintaa syksyllä 2016 annettavalla asetuksella ja ohjeella

Keskustelussa tuli esiin tiedotuksen ja yhteydenpidon tärkeys maanomistajiin. Riskinä on, että uusi tarkastelutapa aiheuttaa huolta maanomistajissa. Erityisesti uuden luokituksen

tulkinta ja soveltaminen herättää epäilyjä. Todettiin kuitenkin, että työhön on tulossa valtakunnallinen ohjeistus, jonka mukaan edetään.

7. Yhteistyöryhmän työskentely toimenpiteiden edistämiseksi

Visa Niittyniemi esitteli aiempia yhteistyöryhmän työskentelytapoja. Työpajatyypinen työskentely oli toimenpideohjelman valmisteluvaiheessa todettu erittäin toimivaksi ja tätä esitettiin käytettäväksi myös jatkossa. Seuraavia teemoja nostettiin esiin mahdollisiin työpajoihin:

- Merenhoito ja vesienhoitoasiat rannikkovesissä – tähän mennessä rannikko on jäänyt vähemmälle huomiolle.
- Konkreettiset vesienhoitotoimet, kuten järvikunnostukset
- Metsätalous
- Turvetuotanto
- Ilmastonmuutos ja sen aiheuttamien vaikutusten huomioiminen -teema
- Haitalliset aineet – tarkasteltaviin aineryhmiin on tulossa täydennyksiä

ELY-keskus pohtii työpajojen järjestämistä. Kaikkien sektoreiden osalta työpajoja ei varmaankaan pystytä kuitenkaan järjestämään.

Tärkeänä asiana pidettiin koko vesienhoito-prosessin uudelleenarviointia. Nykyisin se on hyvin etäällä kansalaisten arjesta: kuulemiset eivät herätä kiinnostusta eikä niiden kautta saada palautetta. Vesienhoidonsuunnittelu ei aikaansaa kiinnostusta käytännön vesiensuojelutyöhön. Tärkeää olisi herättää kansalaisaktiivisuutta ja aktivoida sekä osoittaa, miten vesiensuojelua voi edistää käytännössä.

8. Muut asiat

Ei ollut muita asioita.

9. Kokouksen päättäminen

Leena Gunnar päätti kokouksen klo 14.15.